

การศึกษาแนวทางการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

A study of Educational Media Center Model For Environmental Sanitation Division
Health Department Bangkok Metropolitan Administration

บรรณวิทย์ อุ่นเสรี*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา กองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) กลุ่มของพนักงานกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแนวทางในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา คือผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แบบสอบถาม เรื่องการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการใช้สื่อของบุคลากร กองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร 2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เรื่อง รูปแบบในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา กองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร 3) แบบศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา กองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาของ กองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ด้านการใช้โสตทัศนูปกรณ์ คือ ยังไม่มีหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบการให้บริการสื่อและโสตทัศนูปกรณ์โดยตรง ด้านการใช้สื่อและโสตทัศนูปกรณ์พบว่า ไม่ทราบแหล่งบริการสื่อและโสตทัศนูปกรณ์ภายนอกหน่วยงาน ขาดผู้ช่วยเหลือในการผลิตสื่อคุณภาพ ขาดงบประมาณในการจัดหาสื่อและโสตทัศนูปกรณ์และสื่อและโสตทัศนูปกรณ์มีจำนวนจำกัดไม่เพียงพอกับความต้องการ ด้านการให้บริการ ขาดแคลนเจ้าหน้าที่ให้บริการและขาดงานที่รับผิดชอบการจัดหาสื่อและความต้องการของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร มีความต้องการด้านสื่อและโสตทัศนูปกรณ์ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.51, S.D. = 0.92) ด้านการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาของ กองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานครพบว่ามีความต้องการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.23, S.D. = 0.63) ด้านความต้องการกิจกรรมของศูนย์สื่อการศึกษา ประกอบด้วย การให้ความรู้ การแสดงนิทรรศการ การจัดประชุมและกิจกรรมสันทนาการต่างๆและการจัดตั้งศูนย์ควรจัดตั้งร่วมกับหน่วยงานใดหน่วยงาน

* นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาเอกเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โทร.080-6299-255 e-mail:aoffat@hotmail.com โดยมี อาจารย์ ดร.อนิรุทธิ์ สติมัน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

หนึ่งในกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร 2) ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้าน
 แนวทางในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาเมืองประกอบ 8 ประเด็น ได้แก่ 2.1) นโยบายและเป้าหมายใน
 การจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา 2.2) บทบาทและหน้าที่ของศูนย์สื่อการศึกษา 2.3) การจัดรูปแบบการ
 ให้บริการของศูนย์สื่อการศึกษา 2.4) การจัดรูปแบบการนำเสนอสื่อการเรียนรู้ของศูนย์สื่อการศึกษา 2.5)
 การจัดเนื้อหาของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำเสนอภายในของศูนย์สื่อการศึกษา 2.6) การจัดหน่วยงานหรือ
 องค์กรภายในศูนย์สื่อการศึกษา 2.7) สถานที่ตั้งของหน่วยงาน 2.8) การดำเนินงานของหน่วยและ
 งบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน และ 3) แนวทางในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา กองสุขาภิบาล
 สิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อแนว
 ทางการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x}$ = 4.08, S.D. = 0.60)

Abstract

The purposes of this research were to : 1) Study of problem and needs in
 educational media center for Environmental Sanitation Division Health Department
 Bangkok Metropolitan Administration and 2) Study of guide line for Educational media
 center of Environmental Sanitation Division Health Department Bangkok Metropolitan
 Administration. The sample group by purposive sampling of this study is 40 of
 employees who are responsible in Environmental Sanitation Division Health Department
 Bangkok Metropolitan Administration and Educational media center experts . The
 research instruments used in this research were :1) Questionnaire for survey of problem
 and needs of personal Environmental Sanitation Division Health Department Bangkok
 Metropolitan ,2) Structural interview forms for experts of study ducational media center
 3) The questionnaire for experts study guide line of media center for Environmental
 Sanitation Division Health Department Bangkok Metropolitan Administration.

The research result finds that 1) The problems of Environmental Sanitation
 Division Health Department Bangkok Metropolitan, The use of visual aids is no central
 agency responsible for providing audio-visual media. The use of audio-visual media and
 found that do not know the source of audio-visual media and outside agencies. Lack of
 support in the production of quality media. Budget shortfall in the supply of media and
 audio-visual and audio-visual media, and are not subject to sufficient demand. The
 service. Staff shortages and lack of responsibility for providing the media Environmental
 Sanitation Division Health Department Bangkok Metropolitan. Demand of audiovisual
 media at high level ($\bar{x}$ = 3.51, S.D. = 0.92). The Environmental Sanitation Division Health
 Department Bangkok Metropolitan need of media center at high level ($\bar{x}$ = 4.23, S.D. =

0.63). The activities of the educational needs of the knowledge, Exhibition, Conferences and various activities. The center should be established with the Department Environmental Sanitation Division Health Department Bangkok Metropolitan 2) The experts, opinion were concluded in 8 aspects as 2.1) Follow Policies and goals 2.2) Roles and functions 2.3) Model of services 2.4) Presentations model 2.5) Media content 2.6) Center management of the center 2.7) Land of media center 2.8) Centers process and 3) The guide line of Educational media center for Environmental Sanitation Division Health Department Bangkok Metropolitan Administration by expert evaluate at high level ($\bar{x}$ = 4.08, S.D. = 0.60)

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กรุงเทพมหานครมีแผนยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาศักยภาพเมืองเพื่อก้าวหน้าก้าวทันการแข่งขันทางเศรษฐกิจและเป็นมหานครแห่งการเรียนรู้ โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของการศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษานอกภาคบังคับ มุ่งเน้นการศึกษาในสาขาอาชีพเพื่อนำไปประกอบกิจการต่างๆ ได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อให้ผู้เข้าศึกษาสามารถนำไปพัฒนางานหรือนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ต้องผ่านระบบการศึกษาภาคบังคับที่มีวิธีการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับวิถีการประกอบอาชีพของกลุ่มเป้าหมาย โดยมีกลยุทธ์หลัก 2 กลยุทธ์ ได้แก่

- ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาอาชีพและการศึกษาวิชาชีพและการศึกษาวิชาชีพให้กับประชาชนในกรุงเทพฯ เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสพัฒนาความรู้และเทคนิคต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยได้อย่างเหมาะสม

- พัฒนาและส่งเสริมสถานศึกษาให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านอาชีพของชุมชน เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงสถานศึกษาในระยะใกล้ และมีรูปแบบการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและพื้นที่

ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพการศึกษาตามอัธยาศัยและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการจัดการศึกษานอกภาคบังคับเพื่อให้ประชาชนทุกเพศทุกวัยได้มีโอกาสศึกษาในสาขาหรือประเด็นที่ตนเองมีความต้องการใช้ประกอบการดำรงชีวิต โดยมีกลยุทธ์ ได้แก่

- ส่งเสริมแหล่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพครอบคลุมทุกเขตพื้นที่กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นการกระจายบริการด้านการเรียนรู้ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก

- ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อการศึกษาตามอัธยาศัยและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายตามกระแสสังคมพหุนิยม (แผนพัฒนากรุงเทพมหานครระยะ 12 ปี 2552-2563: หน้า 55)

ปัจจุบันกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านสุขาภิบาลต่างๆ แล้ว ยังมีหน้าที่ “สนับสนุนและเผยแพร่ทางวิชาการ การพัฒนาบุคลากร

ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งให้คำปรึกษาและตอบข้อหารือของสำนักงานเขต เป็นศูนย์สารสนเทศ ด้านการสุขภาพสิ่งแวดล้อม การติดตามและประเมินผลความสำเร็จของงาน การตรวจสอบสถานประกอบการตามที่ได้รับมอบหมาย หรือตามที่สำนักงานเขตขอความร่วมมือ และปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง” ตามพันธกิจของกองสุขภาพสิ่งแวดล้อม การให้บริการสนับสนุนและเผยแพร่ทางวิชาการ ในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านการสุขภาพ

จากการศึกษาสอบถามข้อมูลในกองสุขภาพสิ่งแวดล้อม พบว่าการจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนและบุคลากรต่างๆ ของกองสุขภาพสิ่งแวดล้อม มีข้อมูลความรู้และสื่อต่างๆ ที่ใช้ในการจัดอบรมที่ดีแต่หลังจากที่มีการจัดการอบรมเสร็จแล้ว ไม่มีการจัดเก็บบันทึกข้อมูลความรู้ และสื่อต่าง ๆ เพื่อเก็บเป็นคลังข้อมูลของหน่วยงานเพื่อนำมาใช้เผยแพร่ต่อ หรือจัดเก็บเพื่อทำเป็นองค์ความรู้ขององค์กร ทำให้ข้อมูลและสื่อบางส่วนมีการชำรุดหรือสูญหาย และสร้างความยากลำบากในการสืบค้นข้อมูลต่างๆ เมื่อต้องการนำมาใช้ ผู้ใช้ไม่ทราบว่าสื่ออะไร เนื้อหาสาระเป็นอย่างไร ทำให้สื่อที่มีอยู่ไม่ได้ถูกนำมาใช้นับเป็นการสูญเสียทางทรัพยากร ไม่มีระบบสืบค้น ในบางครั้งผู้ใช้ทราบว่าสื่อที่ต้องการแต่เมื่อถึงเวลาที่ต้องการใช้ไม่สามารถค้นหามาใช้ได้ และขาดระบบในการเก็บรักษาและซ่อมบำรุงสื่อ จึงมีสื่อและอุปกรณ์เป็นจำนวนมากที่ไม่สามารถใช้งานได้ยาวนาน คุ่มค่า เพราะขาดการบำรุงรักษาและไม่มีระบบจัดเก็บ นอกจากปัญหาดังกล่าวแล้วในด้านการบริหารและการดำเนินงานเรื่องสื่อต่างๆ ที่ใช้ภายในกองสุขภาพสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ยังไม่มีการแยกปฏิบัติออกเป็นสัดส่วนอย่างเด่นชัดว่าฝ่ายใดที่ให้บริการสื่อตลอดจนวิชาการ อันได้แก่ การให้ความรู้ในการเลือกและใช้สื่อในการอบรมและบรรยาย การประเมินผลสื่อ การพัฒนาสื่อ การขาดบุคลากรทางด้านเทคโนโลยีการศึกษา เช่น เจ้าหน้าที่สื่อดิจิทัลศึกษา ช่างภาพ ช่างศิลป์ ฯลฯ รวมถึงการมีสื่อและสื่อดิจิทัลอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อความต้องการ

การจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา จึงมีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการดังกล่าว โดยพนักงานสามารถเลือกเรียนและหาข้อมูลได้อย่างต่อเนื่องจากแหล่งทรัพยากรความรู้ที่องค์กรจัดไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปใช้ตอบสนองความต้องการในการปฏิบัติงานและพัฒนาตนเองให้มีคุณค่าเพิ่มขึ้น ที่ช่วยส่งเสริมให้พนักงานในสถานประกอบการได้มีอิสระในการเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยและเหมาะสมกับความพร้อมของพนักงานแต่ละคนที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นศูนย์การเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการฝึกอบรมของพนักงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการศูนย์สื่อการศึกษา กองสุขภาพสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา กองสุขภาพสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

คำถามการวิจัย

1. สภาพความต้องการศูนย์สื่อการศึกษา กองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานครเป็นอย่างไร
2. แนวทางการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา กองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานครเป็นรูปแบบใด

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาในหน่วยงานโดยได้นำเอาหลักการเบื้องต้นซึ่งได้เสนอแนวทางในการวิจัยและพัฒนาระบบว่าต้องใช้เหตุผลทางทฤษฎีมาอ้างอิงในการพัฒนา เพื่อเป็นต้นแบบที่สามารถนำไปเป็นแนวดำเนินการได้ตามจุดมุ่งหมาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1.แบบสอบถาม เรื่องการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการใช้สื่อของบุคลากรได้แก่ ผู้บริหาร และพนักงาน กองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร
2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เรื่อง รูปแบบในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา กองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร
- 3.แบบรับรองรูปแบบแนวทางในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา กองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ลำดับขั้นตอนของการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการใช้สื่อของผู้บริหารและพนักงาน กองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาของ กองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

1. การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence : IOC)
2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการใช้สื่อ ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (f) และหาค่าร้อยละ (%)

3. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้โปรแกรมคำนวณทางสถิติ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ความหมายตามเกณฑ์ Best : (1981:182) John Best
4. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการใช้สื่อ ตอนที่ 3 ซึ่งเป็นข้อคำถามปลายเปิดผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการแจกแจงความถี่และเรียงลำดับความสำคัญจากข้อเสนอแนะที่มีผู้เสนอแนะมากที่สุด ไปถึงน้อยที่สุด
5. ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาของ กองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา แล้วนำมาศึกษาสร้างตารางวิเคราะห์และสังเคราะห์ผล โดยนำความคิดเห็นที่เหมือนกันหรือคล้ายกัน มากำหนดรูปแบบแนวทางในการจัดตั้งแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษา กองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร
6. เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบที่เหมาะสมแนวทางในการจัดตั้งแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานครในรูปของตารางความเรียง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางในการจัดตั้งศูนย์สื่อการเรียนรู้ กองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้แนวทางการศึกษาดังนี้

ผลการวิจัยข้อมูล

1. สภาพปัญหาของ กองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ด้านการใช้สื่อทัศนูปกรณ์ คือ ยังไม่มีหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบการให้บริการสื่อและสื่อทัศนูปกรณ์โดยตรง ด้านการใช้สื่อและสื่อทัศนูปกรณ์พบว่า ไม่ทราบแหล่งบริการสื่อและสื่อทัศนูปกรณ์ภายนอกหน่วยงาน ขาดผู้ช่วยเหลือในการผลิตสื่อคุณภาพ ขาดงบประมาณในการจัดหาสื่อและสื่อทัศนูปกรณ์และสื่อและสื่อทัศนูปกรณ์มีจำนวนจำกัดไม่เพียงพอกับความต้องการ ด้านการให้บริการ ขาดแคลนเจ้าหน้าที่ให้บริการและขาดงานที่รับผิดชอบการจัดหาสื่อและความต้องการของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร มีความต้องการด้านสื่อและสื่อทัศนูปกรณ์ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.92) ด้านการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาของ กองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร พบว่ามีความต้องการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.63) ด้านความต้องการกิจกรรมของศูนย์สื่อการศึกษา ประกอบด้วย การให้ความรู้ การแสดงนิทรรศการ การจัดประชุมและกิจกรรมสันทนาการต่างๆและการจัดตั้งศูนย์ควรจัดตั้งร่วมกับหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งในกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

ตามวัตถุประสงค์การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการใช้สื่อของผู้บริหารและพนักงาน จากบุคลากรกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม 40 คน เป็นชาย 10 คน คิดเป็นร้อยละ 25 และเพศหญิง 30 คน คิดเป็นร้อยละ 75 อายุ 25-29 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และอายุมากกว่า 35 ปีขึ้นไป จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 35 รองลงมาคือ อายุ 30-34 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 15

ตามลำดับ อายุการทำงานของกลุ่มตัวอย่างน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 62.5 รองลงมา 5-10 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 มากกว่า 20 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 และอายุ 15-19 ปี จำนวน 3 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 7.5 ตามลำดับ ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง ปริญญาตรี 34 คน คิดเป็นร้อยละ 85 และสูงกว่าปริญญาตรี 4 คน คิดเป็นร้อยละ 10 และระดับอนุปริญญา 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5 ตามลำดับ ความรู้และประสบการณ์ของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับความรู้และประสบการณ์ทางด้านศูนย์สื่อการศึกษา 3 อันดับแรก ส่วนมาก กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยมีความรู้และประสบการณ์ทางด้านศูนย์สื่อการศึกษา จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาคือ การที่ตัวอย่างนั้นเคยเรียนรู้จากประสบการณ์การดำเนินการด้วยตัวเอง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 15 รองลงมาคือ การที่กลุ่มตัวอย่างเคยศึกษาในสถาบันการศึกษา จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 ตามลำดับ

ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทางด้านศูนย์สื่อการศึกษาหรือจัดแหล่งเรียนรู้สามารถจำแนกเป็น 3 ลำดับแรกได้ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทางด้านศูนย์สื่อการศึกษามากที่สุด คือ 5-6 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 และจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทางด้านศูนย์สื่อการศึกษา 1-2 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5 ประสบการณ์ทางด้านสื่อและโสตทัศนูปกรณ์ของกลุ่มตัวอย่างนั้นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้สื่อและโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 รองลงมาคือไม่เคยมีความรู้และประสบการณ์ทางด้านสื่อและโสตทัศนูปกรณ์ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 30 และรองลงมาคือ เคยศึกษาในสถาบันการศึกษา จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5

ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อสื่อและโสตทัศนูปกรณ์ในการดำเนินงานด้านสุขภาพของกองสุขภาพสิ่งแวดล้อมโดยมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง 3 อันดับ ลำดับที่ 1 คือ มีส่วนช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้มากขึ้น ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.54) ลำดับที่ 2 คือ ทำให้ผู้เรียนในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เกิดความสนใจและต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมการให้ความรู้ด้านสุขภาพ ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.54) และลำดับที่ 3 คือ ช่วยในการฝึกอบรมงานด้านสุขภาพแก่ผู้สอนหรือวิทยากรในการถ่ายทอดให้เข้าใจและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.61)

ด้านปัญหาการดำเนินงานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การให้ความรู้หรือการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อม มีสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่เลือกต่อกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมา 3 อันดับ ลำดับที่ 1 คือ ขาดผู้มีความรู้ในการผลิตและการใช้สื่อและโสตทัศนูปกรณ์ดำเนินงานด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.93) ลำดับที่ 2 คือ ขาดงบประมาณในการดำเนินงานด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.97) และลำดับที่ 3 คือ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานไม่ให้ความสำคัญในการใช้สื่อและโสตทัศนูปกรณ์มาใช้ประกอบในการให้ความรู้หรือการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อมหรือการให้ความรู้ด้านสุขอนามัยเท่าที่ควร ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = 0.94)

ข้อมูลทางด้านปัญหาในการใช้สื่อและโสตทัศนูปกรณ์ประกอบการให้ความรู้หรือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อม จำแนกตามลำดับปัญหาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 3 อันดับแรก ได้แก่

ด้านการจัดหา ลำดับที่ 1 คือ ขาดผู้ช่วยเหลือในการผลิตสื่อสุขภาพ ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.91) ลำดับที่ 2 คือ ขาดงบประมาณในการจัดหาสื่อและโสตทัศนูปกรณ์ ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.79) และ ลำดับที่ 3 คือ ไม่ทราบแหล่งบริการสื่อและโสตทัศนูปกรณ์ภายนอกหน่วยงาน ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.84)

ด้านการใช้ ลำดับที่ 1 คือ โสตทัศนูปกรณ์ที่มีอยู่ชำรุดใช้การไม่ได้ หรือการใช้ การไม่ดีเท่าที่ควร ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.78) ลำดับที่ 2 คือ สื่อและโสตทัศนูปกรณ์มีจำนวนจำกัด ไม่เพียงพอกับความต้องการ ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.74) ลำดับที่ 3 คือ ไม่มีความถนัดหรือความรู้ในการใช้สื่อและโสตทัศนูปกรณ์ที่ต้องการ ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = 0.74) และสถานที่ที่จะให้ความรู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อมขาดสิ่งอำนวยความสะดวก ต่อการใช้สื่อ และ โสตทัศนูปกรณ์ ทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับการติดตั้งอุปกรณ์ ไฟฟ้า การควบคุมเสียงและแสงสว่าง ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = 0.73)

การให้บริการ ลำดับที่ 1 คือ ขาดแคลนเจ้าหน้าที่ให้บริการสื่อและโสตทัศนูปกรณ์ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.81) ลำดับที่ 2 คือ เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีจำนวนไม่เพียงพอ ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.86) และลำดับที่ 3 คือ ไม่มีการจัดให้บริการสื่อ ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.81)

ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการใช้สื่อและโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อประกอบการให้ความรู้หรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อม แก่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ในงานดำเนินงานด้านสุขภาพ จากกลุ่มตัวอย่างที่เลือกต่อกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมากที่สุด 3 อันดับ ลำดับที่ 1 คือ ชุดคอมพิวเตอร์ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.95) ลำดับที่ 2 คือ ชุดมัลติมีเดีย ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.95) และลำดับที่ 3 คือ แผ่นพับ ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.81) ตามลำดับ

ด้านเนื้อหาของสื่อด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่กลุ่มตัวอย่างต้องการเพื่อนำมาใช้ ในการให้ความรู้หรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม แก่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ในงานดำเนินงานด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อม 3 อันดับแรก ที่เนื้อหาของสื่อด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่ต้องการมากที่สุด ลำดับที่ 1 คือ ความปลอดภัยจากสารเคมีและสภาวะแวดล้อมจากการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 37.5 ลำดับที่ 2 คือ กิจกรรมที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 25 และลำดับที่ 3 คือ แผนป้องกันอุบัติเหตุจากสารเคมีในสถานประกอบการ คิดเป็นร้อยละ 12.5

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับกิจกรรมของศูนย์หากมีการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาของ กองสุขภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานมาย กรุงเทพมหานคร เพื่อให้บริการการจัดการเรียนรู้ด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อม เห็นด้วย 3 ลำดับ ลำดับที่ 1 คือ จัดหาและผลิตสื่อที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.49) ลำดับที่ 2 คือ มีเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกในการใช้สื่อและโสตทัศนูปกรณ์ประกอบการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.59) และลำดับที่ 3 คือ บำรุงรักษาซ่อมแซมโสตทัศนูปกรณ์ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.66)

ในการจัดพื้นที่ในสำนักงานของศูนย์สื่อการศึกษาของ กองสุขภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานมาย กรุงเทพมหานคร จากกลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นด้วยมากที่สุด 3 อันดับ ลำดับที่ 1 คือ ส่วนสำหรับเก็บรักษาวัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.67) ลำดับที่ 2 คือ ส่วนที่ใช้ใน

การผลิตโสตทัศนูปกรณ์ด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.75) และลำดับที่ 3 คือ ส่วนที่ใช้ในการซ่อมบำรุงโสตทัศนูปกรณ์ ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.89)

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับกิจกรรมของศูนย์ถ้ามีการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขภาพสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร เห็นด้วย 3 อันดับ ลำดับที่ 1 คือ การให้ความรู้ (การบรรยาย/การสาธิต/การอภิปราย/การนำเสนอต่าง ๆ) ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.55) ลำดับที่ 2 คือ การแสดงนิทรรศการ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.60) และลำดับที่ 3 คือ จัดการประชุม ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.67)

กลุ่มตัวอย่างคิดว่าศูนย์สื่อการศึกษาเป็นศูนย์กลางของการให้บริการการผลิตและจัดหาโสตทัศนูปกรณ์สำหรับใช้ประกอบการสอน หรือการส่งเสริมด้านสุขอนามัยและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของผู้สอนหรือวิทยากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 และกลุ่มตัวอย่างที่คิดว่าความจำเป็นของกลุ่มตัวอย่างที่คิดว่าสถานการณ์และสถานะที่มีเหตุของโรคติดต่ออันตรายหรือตามฤดูกาลต่าง ๆ ที่สำคัญและจำเป็นต้องมีการให้ความรู้ทางด้านการป้องกัน รักษาโรค ศูนย์สื่อการศึกษาที่จะเป็นศูนย์กลางของการให้บริการ การผลิต และการจัดหาโสตทัศนูปกรณ์ รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับใช้ประกอบการสอน หรือการส่งเสริม ด้านสุขอนามัยและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ที่เป็นประโยชน์ด้านสุขภาพในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ทันกับเหตุการณ์มากที่สุด จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5

สถานที่ตั้งความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องของสถานที่ที่ควรตั้งของศูนย์สื่อการศึกษาของ กองสุขภาพสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานครสรุปได้ว่าเห็นด้วยกับการรวมอยู่กับหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งในกองสุขภาพสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 1.16) และควรแยกออกมาเป็นหน่วยงานอิสระ แต่ให้อยู่ในที่ที่ศูนย์กลางซึ่งสะดวกในการติดต่อของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.89)

2. การศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านศูนย์สื่อและเทคโนโลยีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขภาพสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานครจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษาได้ผลในการกำหนดประเด็นของศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขภาพสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร 8 ประเด็น ดังนี้

2.1 นโยบายและเป้าหมายในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา

นโยบายของศูนย์สื่อการศึกษา ของ กองสุขภาพสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์รวมสื่อด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อม และเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงสื่อการศึกษาในรูปแบบสารสนเทศที่สามารถใช้งานได้สะดวก ผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย เป็นศูนย์ผลิตสื่อของสำนักงานโดยผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการ

เป้าหมายของศูนย์สื่อการศึกษา ของ กองสุขภาพสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร คือ สามารถกระจายข้อมูลให้กับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึงเช่นกลุ่มสถานประกอบการ

และประชาชน กลุ่มอาคารสาธารณะ อาคารเอกชน วัดและโรงเรียนโดยให้กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบสื่อวิชาการ ข้อมูลระวางทางด้านสุขภาพ ข้อมูล การเปลี่ยนแปลง และการเตือนภัย

2.2 บทบาทและหน้าที่ของศูนย์สื่อการศึกษา

บทบาทและหน้าที่ของศูนย์สื่อการศึกษา ของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานครแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบริหาร ศูนย์สื่อการศึกษาฯ เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมสื่อ ผู้บริหาร ของศูนย์สื่อการศึกษาฯควรเป็นผู้มีประสบการณ์ตรงเคยบริหารศูนย์สื่อมาก่อน สามารถวิเคราะห์และใช้การตัดสินใจในทิศทางดี 2) ด้านบริการ สื่อที่อยู่ในศูนย์สื่อการศึกษาฯต้องเป็นสื่อที่มีความถูกต้องทางด้านวิชาการ สามารถสื่อสารได้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย การกระจายข้อมูลสามารถกระจายข้อมูลได้รวดเร็วทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลง และสามารถให้บริการภายในและภายนอกหน่วยงาน โดยผ่านระบบออนไลน์ และ 3) ด้านการประเมินผล ศูนย์สื่อการศึกษาฯควรมีแบบประเมินกลางของทุกสื่อที่เกี่ยวข้อง สามารถประเมินผลความต้องการประสิทธิผลของสื่อและรูปแบบได้ และสามารถรับฟังข้อเสนอแนะการปรับปรุงสื่อได้

2.3 การจัดรูปแบบการให้บริการของศูนย์สื่อการศึกษา

การจัดรูปแบบการให้บริการของศูนย์สื่อการศึกษา ในภาวะปกติ ศูนย์สื่อการศึกษา ให้บริการภายใน ผลิตและบริการเกี่ยวกับสื่อในรูปแบบเอกสารวิชาการ (คู่มือ แผ่นพับ โปสเตอร์ อีบุ๊ก) และให้บริการรูปแบบออนไลน์ ในภาวะวิกฤติ ศูนย์สื่อการศึกษาฯ ต้องเป็นผู้นำ ในการให้ความช่วยเหลือ และความรู้ เป็นตัวประสานงานหลักกับผู้เกี่ยวข้อง มีการแจ้งเตือน โดยการส่ง SMS อีเมล ให้ผู้รับสื่อ โดยตรงเช่น เกิดมหาอุทกภัยได้ส่งแผนป้องกันน้ำท่วมไปยังสถานที่เกิดเหตุโดยตรง โดยผ่าน SMS อีเมล โทรสาร วิทยุหรือโทรศัพท์

2.4 การจัดรูปแบบการนำเสนอสื่อการเรียนรู้ของศูนย์สื่อการศึกษา

ศูนย์สื่อการศึกษาฯควรมีรูปแบบการนำเสนอสื่อการเรียนรู้ ในรูปแบบการสื่อสารสองทาง (Two-ways with Interactive) และการศึกษาด้วยตนเอง (Self Study) และเจาะจงตามแต่ละกลุ่มเป้าหมาย เช่น ประชาชน ใช้โทรศัพท์และจดหมายส่งตรงถึงบ้าน กลุ่มสถานประกอบการ ใช้แผ่นพับ และหนังสือ กลุ่มนักวิชาการ e-mail, PDF และ e-book

2.5 การจัดเนื้อหาของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำเสนอภายในของศูนย์สื่อการศึกษา

เนื้อหาของสื่อการเรียนรู้ประกอบไปด้วย 1) สื่อที่ผลิตขึ้นเอง 2) สื่อที่ประสานกับเครือข่ายและนำมาให้บริการที่ศูนย์ และ 3) สื่อที่ทันสมัยจากต่างประเทศที่เนื้อหาเกี่ยวข้องกับศูนย์ การจัดเนื้อหาของศูนย์สื่อการศึกษาฯอาจแบ่งเนื้อหาออกเป็นแล้วแต่กลุ่มเช่น กลุ่มประชาชน : จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้น ข้อควรระวังและการปฏิบัติ กลุ่มนักวิชาการ : จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงาน และข้อสรุปที่เป็นประโยชน์

2.6 การจัดหน่วยงานหรือองค์กรภายในศูนย์สื่อการศึกษา

ศูนย์สื่อการศึกษาฯ ควรประกอบด้วยบุคลากรเพื่อบริหารงานดังนี้

2.6.1 ผู้อำนวยการศูนย์สื่อ

2.6.2 รองผู้อำนวยการฝ่ายวิจัย

2.6.3 รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

2.6.4 รองวิชาการฝ่ายบริการ

ฝ่ายบริการ ประกอบด้วย

นักสุศึกษา ช่างศิลป์ ผลิตสื่อมีเดีย

นักสารสนเทศ ดูแลระบบสารสนเทศ

นักประชาสัมพันธ์ ดูแลเรื่องการเขียนข่าวและช่องทางการประชาสัมพันธ์

2.7 สถานที่ตั้งของหน่วยงาน

ศูนย์สื่อการศึกษาควรตั้งอยู่ภายในหน่วยงานที่ถูกออกแบบเป็นสัดส่วนตามอัตรากำลังของบุคลากร ความมีประสิทธิภาพควรวางแผนร่วมกันในสำนักงานหาความเหมาะสม มีเกณฑ์ในการกำหนดทำเลที่ตั้งศูนย์ ดังนี้ 1) มีพื้นที่ในการให้บริการ 2) ประชาชนสามารถเข้ามาใช้บริการได้ 3) ความสะดวกในการเคลื่อนย้ายอุปกรณ์ในการให้บริการ 4) มีพื้นที่ส่วนกลางเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน และ 5) มีสถานที่เก็บอุปกรณ์

พื้นที่ต่าง ๆ ภายในศูนย์สื่อการศึกษาควรประกอบด้วย

2.7.1 ด้านการจัดการ ประกอบด้วย ส่วนต้อนรับด้านหน้า ลานกว้างเอนกประสงค์ เพื่อจัดแสดงผลงานและนิทรรศการ และส่วนการบริการและฝ่ายผลิต

2.7.2 ส่วนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย สื่อการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ระบบสารสนเทศในการหาข้อมูล E-learning ภายในการจัดบรรยากาศสบายๆเพื่อช่วยให้ผู้ใช้มีการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

2.8 การดำเนินงานของหน่วยและงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน

ควรมีงบประมาณเพื่อสนับสนุนศูนย์สื่อการศึกษา เพราะศูนย์ยังไม่มีรายได้เพื่อดูแลตัวเองได้ โดยขอสนับสนุนจากสำนักอนามัย ซึ่งในกรณีที่ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ ทางศูนย์สื่อการศึกษาจะต้องขอรับการสนับสนุนสื่อประเภทเดียวกันจากส่วนราชการภายนอกได้ เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย สสส.หรือองค์กรระหว่างประเทศ

3. การศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการจัดตั้ง ศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขภาพสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

ในการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมของผู้เชี่ยวชาญในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา ของกองสุขภาพสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ลำดับที่ 1 ได้แก่ นโยบายของศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขภาพสิ่งแวดล้อมสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.57) การจัดรูปแบบการให้บริการของศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขภาพสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.57) การจัดรูปแบบการนำเสนอศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขภาพสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.57) การจัดเนื้อหาของสื่อการเรียนรู้ของศูนย์

สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.57) สถานที่ตั้งของศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.57) การจัดสภาพแวดล้อมของศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.57) งบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมฯ ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.57) อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ลำดับที่ 8 ได้แก่ เป้าหมายของศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 1) การกำหนดคุณสมบัติของบุคลากรของ ศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 1) อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ลำดับที่ 10 ได้แก่ บทบาทและหน้าที่ของศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 1) พื้นที่ต่าง ๆ ภายในของศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 1) อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ลำดับที่ 12 ได้แก่ ภาพรวมของร่างต้นแบบจำลองของศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.57)

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัยการศึกษาแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นสำคัญในการอภิปรายดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมฯ พบว่าพนักงานมีความต้องการศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมฯ เป็นจำนวนมาก ตรงกับ (วีระสุภากิจ 2539 : 6) ผู้ใดที่สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้ก่อน ถูกต้องแม่นยำ รวดเร็ว ผู้นั้นก็จะได้เปรียบผู้อื่น (สุชาติ กิระนันท์ 2541 : 1) สารสนเทศจึงมีความสำคัญและเป็นปัจจัยอย่างมาก ในการดำเนินงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชนและทางการศึกษาเนื่องจากสามารถนำไปใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้แล้วศูนย์สื่อการศึกษาสามารถใช้เครือข่ายต่าง ๆ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่สมาชิก เพื่อร่วมกันพัฒนาบุคลากร สถานที่ที่เหมาะสมของศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม คือ อยู่กับหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งภายในกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม เนื่องจากที่ตั้งของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมนั้นมีความเหมาะสมในหลายด้าน สอดคล้องกับผลการวิจัยของหลักการเลือกที่ตั้งอาคารสถานที่ (กรมสามัญศึกษา 2523 : 61-62) ควรยึดหลักดังนี้ อยู่ใกล้ชุมชน ติดถนนใหญ่ มีรถผ่านไปมาสะดวก ในการรับส่งวัสดุและอุปกรณ์ตั้งอยู่ในที่ซึ่งผู้ใช้บริการติดต่อได้ง่ายไม่ควรตั้งอยู่ในที่ที่มีการจราจรคับคั่งและควรอยู่ห่างจากเสียงรบกวนและการศึกษาของ บุปวรรณ กองมณี (2541 : 67) ที่พบว่าความสะดวกในการเดินทางจัดเป็นปัจจัยด้านสถานบริการที่มีผลต่อ การตัดสินใจ การจัดบรรยากาศที่ผ่อนคลายและเอื้อต่อการเรียนรู้ ตรงกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ รอเจอร์ (Cobb 1994) ในเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้คือมนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ดีหากอยู่ในสภาวะที่ผ่อนคลายและเป็นอิสระและสิ่งชักนำการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติคือ

กิจกรรมที่มีของศูนย์ได้แก่การให้ความรู้ การแสดงนิทรรศการและสันตนาการ มีการจัดหาและผลิตสื่อที่มีความเหมาะสมกับผู้ใช้งานตรงกับกลุ่มเป้าหมายตรงกับผลงานของสมบูรณ์ สงวนญาติ (2534 : ดวงมัลย์ สัมมาวิภาวิกุล และคณะ 2550: 46) ได้กล่าวถึงงานบริการของศูนย์สื่อการศึกษาที่ต้องปฏิบัติทั้งหมด 9 หน้าที่ดังต่อไปนี้ คือ 1) เป็นแหล่งจัดหาและรวบรวมสื่อการสอนที่จำเป็นต้องใช้และ 2) บริการสื่อการสอนแก่ครูผู้สอน อาจารย์ และผู้เรียน 3) เป็นแหล่งควบคุมและรักษาสื่อการสอนให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ตลอดเวลา 4) เป็นแหล่งให้คำปรึกษาแนะนำในการเลือก การผลิต การใช้สื่อราคาถูกเป็นแหล่งอบรม การใช้เครื่องมือทางโสตทัศนศึกษาประเภทต่าง ๆ ให้แก่ เจ้าหน้าที่ครู อาจารย์ และผู้สนใจ เป็นแหล่งจัดบริการสื่อและเผยแพร่ข่าวสารทางด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ แก่ครูผู้สอน บริการเครื่องมือและอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้บริหารและฝ่ายวิชาการเพื่อกำหนดงบประมาณและวางแผนพัฒนาด้านสื่อการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการ

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ได้แก่

2.1 นโยบายและเป้าหมาย ประกอบด้วยเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงสื่อสารในรูปแบบสารสนเทศที่สามารถใช้งานได้สะดวก เข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและเป็นศูนย์ผลิตสื่อของสำนักงานโดยผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการและเป็นศูนย์รวมสื่อด้านสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมสามารถกระจายข้อมูลให้กลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึงซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของไพบุลย์ สืบสาย (2531 : 79) และนัยนา นุรารักษ์ (2538 : 45) ที่กล่าวว่าเพื่อเป็นแหล่งสนับสนุนการเรียนการสอนเป็นแหล่งรวบรวมสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ เป็นสถานที่ฝึกอบรม การผลิตการใช้และนำเสนอสื่อการสอน เป็นแหล่งรวบรวมความรู้และเป็นแหล่งค้นคว้า ในการนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์ของศูนย์สื่อการศึกษาขึ้นอยู่กับภาระงานและหน้าที่การบริการของศูนย์ หากมีการจัดการบริการที่หลากหลายและเกิดประโยชน์สูงสุดเท่าที่สามารถจัดบริการได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้บริหารของศูนย์จะให้ความสำคัญกับการดำเนินงานมากน้อยเพียงใด

2.2 ด้านบทบาทหน้าที่ของศูนย์สื่อศึกษานั้นจากผลการวิจัยบทบาทและหน้าที่ของศูนย์สื่อการศึกษา ของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบริหาร ศูนย์สื่อการศึกษาเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมสื่อ 2) ด้านบริการ สื่อที่อยู่ในศูนย์สื่อการศึกษาต้องเป็นสื่อที่มีความถูกต้องทางด้านวิชาการ สามารถสื่อสารได้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย การกระจายข้อมูลสามารถกระจายข้อมูลได้รวดเร็วทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลง และสามารถให้บริการภายในและภายนอกหน่วยงานโดยผ่านระบบออนไลน์ และ 3) ด้านการประเมินผล ศูนย์สื่อศึกษามีแบบประเมินกลางของทุกสื่อที่เกี่ยวข้อง สามารถประเมินผลความต้องการประสิทธิผลของสื่อและรูปแบบได้ และสามารถรับฟังข้อเสนอแนะการปรับปรุงสื่อได้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิดา (นัมเสมอ) จึงประสิทธิ์ (2532) สุธรรม บัวทอง (2538) นัยนา นุรารักษ์ (2539) วิชญา ปาณปัญญ (2540) ที่กล่าวว่าศูนย์วิทยบริการควรมีการจัดหาและผลิตสื่อการเรียนการสอนทุกประเภทเพื่อให้บริการแก่ระบบการเรียนการสอน เก็บรวบรวมโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ โดยแยกออกเป็นหมวดหมู่ผลิตอุปกรณ์การสอนตามความต้องการ

จัดบริการให้ยืมและใช้อุปกรณ์ บำรุงรักษาและซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ให้คำปรึกษาช่วยเหลือในการเลือกสื่อการสอนให้เหมาะสมกับระบบการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ ประสานงานกับสถาบันภายนอกเพื่อจัดหาสื่อการสอนต่าง ๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ ศึกษาวิจัยการสอนเพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอน การให้บริการเพื่อการศึกษาหาความรู้เป็นรายบุคคล เป็นต้น

2.3 ด้านการจัดรูปแบบการให้บริการของศูนย์สื่อการศึกษา

การจัดรูปแบบการให้บริการของศูนย์สื่อการศึกษา ในภาวะปกติ ศูนย์สื่อการศึกษา ให้บริการภายใน ผลิตและบริการเกี่ยวกับสื่อในรูปแบบเอกสารวิชาการ (คู่มือ แผ่นพับ โปสเตอร์ อีบุ๊ก) และให้บริการรูปแบบออนไลน์ ในภาวะวิกฤติ ศูนย์สื่อการศึกษา ต้องเป็นผู้นำ ในการให้ความช่วยเหลือและความรู้ เป็นตัวประสานงานหลักกับผู้เกี่ยวข้อง มีการแจ้งเตือน โดยการส่ง SMS อีเมล ให้ผู้รับสื่อโดยตรง เช่น เกิดมหาอุทกภัยได้ส่งแผนป้องกันน้ำท่วมไปยังสถานที่เกิดเหตุโดยตรง โดยผ่าน SMS อีเมล โทรสาร วิทยุหรือโทรศัพท์

2.4 ด้านการจัดรูปแบบการนำเสนอด้านสื่อการเรียนรู้ของศูนย์สื่อการศึกษา

ศูนย์สื่อการศึกษาควรมีรูปแบบการนำเสนอสื่อการเรียนรู้ ในรูปแบบการสื่อสารสองทาง (Two-ways with Interactive) และการศึกษาด้วยตนเอง (Self Study) และเจาะจงตามแต่ละกลุ่มเป้าหมาย เช่น ประชาชน ใช้โทรศัพท์และจดหมายส่งตรงถึงบ้าน กลุ่มสถานประกอบการ ใช้แผ่นพับ และหนังสือ กลุ่มนักวิชาการ e-mail, PDF และ e-book

2.5 การจัดเนื้อหาของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำเสนอภายในของศูนย์สื่อการศึกษา

เนื้อหาของสื่อการเรียนรู้ประกอบไปด้วย 1) สื่อที่ผลิตขึ้นเอง 2) สื่อที่ประสานกับเครือข่ายและนำมาให้บริการที่ศูนย์ 3) สื่อที่ทันสมัยจากต่างประเทศที่เนื้อหาเกี่ยวข้องกับศูนย์ การจัดเนื้อหาของศูนย์สื่อการศึกษาอาจแบ่งเนื้อหาออกเป็นแล้วแต่กลุ่ม เช่น กลุ่มประชาชน : จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้น ข้อควรระวังและการปฏิบัติ กลุ่มนักวิชาการ : จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงาน และข้อสรุปที่เป็นประโยชน์

2.6 การจัดหน่วยงานหรือองค์กรภายในศูนย์สื่อการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า ผู้อำนวยการศูนย์สื่อ มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการศูนย์สื่อการศึกษาทั้งหมด การกำหนดนโยบาย วางแผนควบคุมกำกับ และบริหารจัดการภายในศูนย์ ประเมินผลการดำเนินงานรวมทั้งแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน และประกอบไปด้วย ผู้ช่วย รองผู้อำนวยการด้านต่าง ๆ ได้แก่ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิจัย ฝ่ายธุรการ และฝ่ายบริการ ซึ่งประกอบด้วย นักสุขศึกษา ช่างศิลป์ นักสารสนเทศ และนักประชาสัมพันธ์

ซึ่งการนำผลการศึกษานี้ไปใช้ปฏิบัตินั้นอาจประสบปัญหาในด้านงบประมาณการจ้างงานและปัญหาในเรื่องของขนาดองค์กรที่มีบุคลากรจำนวนมากเกินไป ซึ่งทางแก้ไขทางหนึ่งคือการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรให้เป็นบุคลากรที่สามารถทำหน้าที่ต่าง ๆ ได้ ซึ่งบุคลากรคนหนึ่งสามารถทำงานได้หลายหน้าที่จะเป็นการทำให้องค์กรมีขนาดเล็กลง

2.7 สถานที่ตั้งของหน่วยงาน

ศูนย์สื่อการศึกษาควรตั้งอยู่ภายในหน่วยงานที่ถูกออกแบบเป็นสัดส่วนตามอัตรากำลังของบุคลากร ความมีประสิทธิภาพควรวางแผนร่วมกันในสำนักงานหาความเหมาะสม มีเกณฑ์ในการกำหนดทำเลที่ตั้งศูนย์ดังนี้ 1) มีพื้นที่ในการให้บริการ 2) ประชาชนสามารถเข้ามาใช้บริการได้ 3) ความสะดวกในการเคลื่อนย้ายอุปกรณ์ในการให้บริการ 4) มีพื้นที่ส่วนกลางเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน และ 5) มีสถานที่เก็บอุปกรณ์พื้นที่ต่างๆภายในศูนย์สื่อการศึกษาควรประกอบด้วย 1) ส่วนการจัดการประกอบไปด้วย ส่วนต้อนรับ มีหน้าที่สำหรับให้บริการต้อนรับผู้ใช้บริการและติดต่อสอบถาม พร้อมให้บริการยืม-คืน ส่วนลานกว้างเอนกประสงค์เพื่อจัดแสดงงานและนิทรรศการ และส่วนบริการและฝ่ายผลิต 2) ส่วนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบไปด้วยสื่อประเภทต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง สื่อ ICT ประเภท สื่อ E-Learning และสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ภายในบรรยากาศสบายๆ ผู้ใช้บริการรู้สึกผ่อนคลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของไชยยศ เรืองสุวรรณ (2526) วนิดา จึงประสิทธิ์ (2532) ที่กล่าวว่าพื้นที่ใช้สอยของศูนย์วิทยบริการควรมีพื้นที่สำหรับการดำเนินงานของบุคลากรของศูนย์ พื้นที่สำหรับการศึกษารายบุคคล พื้นที่สำหรับการให้บริการและตรวจเช็คสื่อโสตทัศนูปกรณ์ โสตทัศนวัสดุ พื้นที่สำหรับการเก็บสื่อและโสตทัศนูปกรณ์ พื้นที่สำหรับการซ่อมบำรุง พื้นที่สำหรับการผลิตสื่อและเครื่องมือในการผลิต พื้นที่สำหรับการติดต่อหรือประชาสัมพันธ์ พื้นที่สำหรับการจัดแสดงนิทรรศการและป้ายนิเทศ พื้นที่สำหรับการค้นคว้าและสืบค้นข้อมูลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ พื้นที่สำหรับการศึกษาสื่อมัลติมีเดีย พื้นที่สำหรับเก็บวัสดุอุปกรณ์ชำรุดหรือใช้งานไม่ได้

2.8 การดำเนินงานของหน่วยและงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน

ควรมีงบประมาณเพื่อสนับสนุนศูนย์สื่อการศึกษา เพราะศูนย์ยังไม่มีรายได้เพื่อดูแลตัวเองได้ โดยขอสนับสนุนจากสำนักอนามัย ซึ่งในกรณีที่ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ ทางศูนย์สื่อการศึกษาจะต้องขอรับการสนับสนุนสื่อประเภทเดียวกันจากส่วนราชการภายนอกได้ เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย สสส. หรือองค์กรระหว่างประเทศ

3. แนวทางในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขภาพสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำอย่างเป็นระบบมีขั้นตอน โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ตามวัตถุประสงค์และผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมรายละเอียดของข้อมูลแบบสอบถามสภาพปัญหาจากพนักงานในหน่วยงานและทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา ครบตามจำนวนที่ได้ศึกษา ผลการตรวจสอบรับรองคุณภาพแนวทางในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขภาพสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัยกรุงเทพมหานครโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ทำวิจัยได้นำผลจากการวิเคราะห์จากแบบสอบถามขั้นตอนที่1และข้อคิดเห็นจากแบบสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ได้แนะนำตามขั้นตอนที่ 2 จากนั้นได้นำผลจากขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 มาทำแบบศึกษาความคิดเห็นในการจัดตั้งของศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขภาพสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัยกรุงเทพมหานครโดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง3 ท่านได้รับรองเห็นด้วยกับแนวทางในการจัดตั้งที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและนำเสนอในระดับความคิดเห็นเห็นด้วยมากในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา ในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.06)

ข้อคิดเห็นที่อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ลำดับที่ 1 ได้แก่ นโยบายของศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร มีนโยบายและเป้าหมายเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงสื่อสารในรูปแบบสารสนเทศที่สามารถใช้งานได้สะดวกและเป็นศูนย์ผลิตสื่อที่มีคุณภาพโดยผ่านการวิจัยเพื่อให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายและเป็นศูนย์รวมสื่อด้านสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับแนวคิดของ สมเกียรติ ปรีดาพรรณ (2541) ที่กล่าวว่าศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาสามารถผลิตสื่อให้ครอบคลุมทุกเนื้อหาวิชาและควรมีการสำรวจความต้องการของวิทยากรหรือผู้ใช้งานก่อนดำเนินการผลิตด้านการจัดรูปแบบการให้บริการของศูนย์สื่อการศึกษา ในภาวะปกติศูนย์สื่อการศึกษาจะให้บริการผลิตและให้บริการเกี่ยวกับสื่อในรูปแบบเอกสารวิชาการ(คู่มือ แผ่นพับ โปสเตอร์ อีบุ๊ก)และให้บริการแบบออนไลน์ และในภาวะวิกฤติศูนย์สื่อการศึกษาจะเป็นผู้นำในการให้ความช่วยเหลือและให้ความรู้ เป็นตัวประสานงานหลักกับผู้เกี่ยวข้อง,การจัดรูปแบบการนำเสนอศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร เป็นรูปแบบการศึกษาสองทาง (Two-ways with Interactive) และการศึกษาด้วยตนเอง (Self Study) และเจาะจงตามแต่ละกลุ่มเป้าหมาย,การจัดเนื้อหาของสื่อการเรียนรู้ของ ศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ประกอบไปด้วย 1) สื่อที่ผลิตขึ้นเอง 2) สื่อที่ประสานกับเครือข่าย และ 3) สื่อที่ทันสมัยจากต่างประเทศที่เนื้อหาเกี่ยวข้องกับศูนย์ จะจัดเนื้อหาแบ่งออกเป็นแล้วแต่กลุ่ม เช่น กลุ่มประชาชน กลุ่มนักวิชาการ สถานที่ตั้งของศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร จะตั้งอยู่ภายในหน่วยงานที่ถูกออกแบบมาเป็นสัดส่วน มีพื้นที่ส่วนกลางในการทำกิจกรรม ประชาชนสามารถเข้ามาใช้บริการได้ มีความสะดวกในการขนย้ายอุปกรณ์ในการให้บริการ สอดคล้องกับแนวคิดของ รุ่งราตรี ทองทราย (2543) ที่กล่าวว่าสถานที่ตั้งศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา ควรอยู่ติดถนนใหญ่เพื่อความสะดวก การจัดสภาพแวดล้อมของศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร พื้นที่ต่าง ๆ ภายในศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานครประกอบด้วย ส่วนการจัดการประกอบไปด้วย ส่วนต้อนรับ มีหน้าที่ให้บริการต้อนรับผู้ใช้บริการและติดต่อสอบถามพร้อมให้บริการยืมคืน และส่วนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบไปด้วยสื่อ ICT ประเภท E-Learning และสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ภายในบรรยากาศสบาย ๆ ให้ผู้ใช้บริการรู้สึกผ่อนคลาย งบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม ควรมีงบประมาณเพื่อสนับสนุนศูนย์สื่อการศึกษาไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพียงพอ ทางศูนย์จะต้องขอรับการสนับสนุนสื่อประเภทเดียวกันจากส่วนราชการภายนอก ในระดับเห็นด้วยมาก ลำดับที่ 8 ได้แก่ เป้าหมายของศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร คือ สามารถกระจายข้อมูลให้กับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึงโดยกลุ่มเป้าหมายหรือผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบสื่อวิชาการ ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงและการเตือนภัย, การกำหนดคุณสมบัติของบุคลากรของ ศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ในระดับเห็นด้วยมาก ลำดับที่ 10 ได้แก่ บทบาทและหน้าที่ของศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหาร ผู้บริหารของศูนย์สื่อการศึกษา ฯ ควรเป็นผู้มีประสบการณ์ตรงเคยบริหารศูนย์สื่อมาก่อนสามารถวิเคราะห์และใช้

การตัดสินใจในทิศทางดี ด้านบริการ สื่อที่อยู่ภายในศูนย์สื่อฯ ต้องเป็นสื่อที่มีความถูกต้องทางด้านวิชาการ สามารถสื่อสารได้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายสามารถให้บริการภายในและภายนอกได้ผ่านระบบออนไลน์ ด้านการประเมินผล ศูนย์สื่อการศึกษา มีแบบประเมินกลางของทุกสื่อที่เกี่ยวข้อง สามารถประเมินผล ความต้องการประสิทธิผลของสื่อและรูปแบบได้ ด้านพื้นที่ต่าง ๆ ภายในของศูนย์สื่อการศึกษาของกอง สุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ด้านพื้นที่ต่าง ๆ ภายในศูนย์ฯ ประกอบด้วย ส่วนต้อนรับด้านหน้า ลานกว้าง เอนกประสงค์เพื่อจัดแสดงผลงานและนิทรรศการ และส่วนบริการฝ่ายผลิต แล้วส่วนการเรียนรู้ด้วยตนเองประกอบด้วยสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ระบบสารสนเทศในการหาข้อมูล และในระดับเห็นด้วยมาก ลำดับที่ 12 ได้แก่ ภาพรวมของร่างต้นแบบจำลองของศูนย์สื่อการศึกษาของกอง สุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมความคิดเห็นในการจัดตั้งของศูนย์ สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัยกรุงเทพมหานครโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 3 ท่าน ได้รับรองเห็นด้วยกับแนวทางในการจัดตั้งที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและนำเสนอในระดับความคิดเห็น เห็น ด้วยมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.06) และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผู้บริหารควรนำข้อมูลจากการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายด้านสารสนเทศ ศึกษาและสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานครเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน
2. กองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ควรเร่งในการพัฒนาบุคลากร ทางด้านสารสนเทศศึกษาเพื่อเข้ามารองรับภารกิจและหน้าที่ของศูนย์สื่อการศึกษาของกองสุขาภิบาล สิ่งแวดล้อม สำนักอนามัยกรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเรื่องการสร้างแบบจำลองศูนย์สื่อการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้สามารถรองรับ กับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเพียงพอ
2. ควรมีการพัฒนากระบวนการให้บริการและการจัดการศูนย์สื่อการศึกษาเพิ่มเติม

อ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา. เอกสารความรู้เรื่องความหมายของคำเกี่ยวกับ กับแผนงาน โครงการ. กรุงเทพมหานคร กราฟโทร. 2545.
- กรมวิชาการ. คู่มือพัฒนาสื่อการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์พัฒนาหนังสือ กระทรวงศึกษาธิการ 2542.
- กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือศูนย์สื่อการศึกษา กลุ่มโรงเรียนเอกชน. กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. 2532.

- กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย. “โครงการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์”. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2536.
- จริยา เหนียนเฉลย. เทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สมมิตรออฟเซต. 2535
- ซัชวาล พวงน้อย. “สภาพปัญหาและความต้องการใช้สื่อการสอนในศูนย์วิทยาการ โครงการส่งเสริมศักยภาพ”. โรงเรียนนาร่อง “ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. เทคโนโลยีและสื่อทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. 2523.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. การบริหารสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พัฒนาพานิช, 2526.
- ดารณี ยอดโพธิ์. “การศึกษารูปแบบในการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาโรงเรียนพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี”. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.
- ทรงชัย ลิ้มพถุกษ์. “โครงการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ของสำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร “วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2532.
- ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ. “ การนำเสนอรูปแบบศูนย์วิทยบริการสำหรับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- นพรัตน์ ชูไสว. โครงการจัดตั้งศูนย์สื่อทางการศึกษา สำหรับโรงเรียนราชวินิต บางแก้ว. ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2533.
- บุญเหลือ ทองเอี่ยม และสุขสวัสดิ์ ภาษิต. การบริหารและการนิเทศงานโสตทัศนศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2531.
- พิษณุ ประจกร. การพัฒนาตัวบ่งชี้ปฏิบัติงานของศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- เพ็ญทิพย์ พรหมเจริญ. “รูปแบบการบริการศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาของวิทยาลัย อาชีวศึกษา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร อาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง, 2541

- รุ่งราตรี ทองทราย. “การศึกษารูปแบบในการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาสำหรับมหาวิทยาลัย
มหิดล.”วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2543.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
อักษรเจริญทัศน์. 2525.
- วนิดา จึงประสิทธิ์. การบริหารและการบริการงานโสตทัศนศึกษา. นครปฐม คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2532.
- วิชุดา ปาณบุญฉั่ง. การนำเสนอรูปแบบเชิงแนวความคิดศูนย์วิทยบริการสาธารณะสำหรับ
กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา ภาควิชา
โสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- วิชัย นิมิตรธรรม. “แบบเสนอแนะการจัดตั้งศูนย์วิทยบริการจากห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาใน
เขตกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา
ภาควิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539).
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2535.
- สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต. การบริหารโครงการวิทยบริการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สถาบันเทคโนโลยี
พระจอมเกล้า พระนครเหนือ, 2528.
- ศิริพงษ์ พยอมรัมย์. การเลือกและการใช้สื่อการสอน. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2533.
- ศุภพร วงศ์ภาณุวัฒน์. การศึกษารูปแบบในการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา โรงเรียนท่าม่วงราษฎร์
บำรุง จังหวัดกาญจนบุรี. สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยี
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545
- สมเกียรติ ปรีดาวรรณ. รูปแบบศูนย์เทคโนโลยีการพัฒนาข้าราชการที่เหมาะสม ของสำนักงาน ก.พ.
ปริญญาานิพนธ์ (กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา)) -- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2540
- สุรีย์พร ท้วมทอง. การนำเสนอรูปแบบศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียนสอนคนตาบอด. วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- สำนักยุทธและประเมินผล กรุงเทพมหานคร. แผนพัฒนากรุงเทพมหานครระยะ 12 ปี (พ.ศ.252-2563).
กรุงเทพมหานคร, 2552.
- องอาจ จิยะจันทร์. การจัดบริการสื่อการสอน. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2542.

ภาษาต่างประเทศ

- Arterbury, Elvis Hug . “Teacher Utilization of Media Service Provided by the Regional Education Service Centers in Texas.” Ph.D. Dissertation, the University of Texas at Austin, 1979.
- Besweick, N.W. School Resource Center. Great Britain : Richard Cly . (The Chavcer Press) LTd, 1972.
- De Kieffer, R.E. **Audio Visua Instruction**. New York : The Center for Applied Research in Education. Inc. 1965
- Erickson, C.W.H. Administering Instructional Media Programs. New York: R.R. Bewker Company, 1970.
- Huey, Darwin W. “A Comparative Study of the Status of Audio Visual Services/Media Center at Small Private Liberal Arts Colleges and Universities.” **Dissertation Abstracts International** 46,11 (May 1985):3263-A.
- Margales, Richard Allen. “A Study of media Use, Attitude and Barriers as Measurment, Evaluating The Influence of extra media Support Service Faculty teaching in Classroom.” Doctoral Dissertation, Michigan State University, 1969.
- Purvis. C. “The Bibb Country IMC. “ Audio Visual Instruction 14 (September 1969) : 7.
- Taylor, K.I. “Instructional Matetrials Center.” In Instructional Materials Center Selected Reading’ 22-27. The United States of Ametica : Burgess Publishing Company’ 1973.
- Yang, Kwang Ja. “A Needs Assessment of the Instructional Media Program and Development.” **Dissertation Abstracts International** 46,11 (May 1986) : 3328-A